

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. การเขียนเชิงสร้างสรรค์
4. กระบวนการคิด
5. การคิดแบบหมวด 6 สี
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแม่บทเป็นหลักการในการจัดการศึกษาของชาติไว้ดังต่อไปนี้

ความหมายของการศึกษาตามมาตรา 4 ได้ให้นิยามในพระราชบัญญัตินี้ไว้ว่า“การศึกษา หมายความว่ากระบวนการเรียนรู้คือ ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมการสืบสานวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาตามมาตรา6กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีความรู้คู่คุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข หลักการจัดการศึกษามาตรา 23 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมจัดกระบวนการเรียนรู้บูรณาการตามเนื้อหา ความเหมาะสมของแต่ละระดับชั้นจัดการศึกษาในด้านความรู้เกี่ยวกับศาสนาศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาความรู้ทางคณิตศาสตร์และภาษามุ่งให้ผู้เรียนรักการอ่าน

ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็นทำเป็นและใฝ่รู้ใฝ่เรียน เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง มีความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

กระบวนการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 24 กำหนดว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็นทำ เป็นรักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการ ประเภทต่างๆ

6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้ มีความสมบูรณ์ทุกๆด้านไปพร้อมกัน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ ความรู้และคุณธรรม ดำรง ใฝ่ซึ่งความเป็นไทย และเล็งรับค่านิยมที่ดีงาม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม ธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรักการอ่าน รู้จักวิเคราะห์ในการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง เหมาะสม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้ เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ และคุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

2.2 หลักการ

2.2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมีจุดหมายและมาตรฐานของการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ

2.2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ ด้านเวลาและการจัดการเรียนรู้

2.2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.3 จุดหมาย

2.3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนเองนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

2.4.1 ความสามารถในการสื่อสาร ทั้งรับและส่งสารอย่างมีคุณภาพ

2.4.2 ความสามารถในการคิด เพื่อสร้างองค์ความรู้และเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมอย่างเหมาะสม

2.4.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา ตามหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ ตามการเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์ของสังคม

2.4.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น สามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

2.4.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะกระบวนการใช้ได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม

2.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.5.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2.5.2 ซื่อสัตย์สุจริต

2.5.3 มีวินัย

2.5.4 ใฝ่เรียนรู้

2.5.5 อยู่อย่างพอเพียง

2.5.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

2.5.7 รักความเป็นไทย

2.5.8 มีจิตสาธารณะ

2.6 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

2.6.1 ภาษาไทย

2.6.2 คณิตศาสตร์

2.6.3 วิทยาศาสตร์

2.6.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.6.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6.6 ศิลปะ

2.6.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.6.8 ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไรจะสอนและประเมินอย่างไรรวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาและการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพ การจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

2.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟัง และดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกใน โอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สรุปได้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความสามารถในการสื่อสารใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหาใช้ชีวิตอย่างมีความสุขมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะและอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งมีความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.8 มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท.1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด

- 1) อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
- 2) อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นโวหาร
- 3) อ่านเรื่องสั้นๆ อย่างหลากหลาย โดยจับเวลาแล้วถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
- 4) แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน
- 5) อธิบายการนำความรู้และความคิด จากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาใน

การดำเนินชีวิต

- 6) อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำ และปฏิบัติตาม
- 7) อธิบายความหมายของข้อมูล จากการอ่านแผนผัง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ
- 8) อ่านหนังสือตามความสนใจ และอธิบายคุณค่าที่ได้รับ
- 9) มีมารยาทในการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท.2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆเขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

- 1) คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด และครึ่งบรรทัด
- 2) เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม
- 3) เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน
- 4) เขียนเรียงความ

- 5) เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน
- 6) เขียนจดหมายส่วนตัว
- 7) กรอกแบบรายการต่างๆ
- 8) เขียนเรื่องตามจินตนาการและสร้างสรรค์
- 9) มีมารยาทในการเขียน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุด มวลจ	
วันที่.....	24 S.A. 2555
เลขทะเบียน.....	203313
เลขเรียกหนังสือ.....	

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

- 1) พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู
- 2) ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล จากเรื่องที่ฟังและดู
- 3) วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูสื่อโฆษณาอย่างมีเหตุผล
- 4) พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา
- 5) พุดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผล และน่าเชื่อถือ
- 6) มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทยการเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด

- 1) วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค
- 2) ใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
- 3) รวบรวมและบอกความหมายของ คำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย
- 4) ระบุลักษณะของประโยค
- 5) แต่งบทร้อยกรอง
- 6) วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวนที่เป็นคำพังเพย และสุภาษิต

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจรณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

- 1) แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดี หรือวรรณกรรมที่อ่าน

- 2) เล่านิทานพื้นบ้านท้องถิ่นตนเอง และนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่น
- 3) อธิบายคุณค่าของวรรณคดี และวรรณกรรมที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต
- 4) ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทหรือกรอนที่มีคุณค่าตามความสนใจ

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ว่านักเรียนสามารถใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เน้นการเขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจนและเหมาะสม การเขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน และการเขียนเรื่องตามจินตนาการและสร้างสรรค์

3. การเขียนเชิงสร้างสรรค์

3.1 ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing)

Applegate (1954) กล่าวว่า การเขียนอย่างสร้างสรรค์จะต้องมีจุดเริ่มต้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ คือ สิ่งที่เกิดจากการปล่อยให้เด็กเรียนถ่ายทอดความคิดออกมา ไม่ใช่สิ่งที่ครูจะกำหนดให้เขียน เพราะการเขียนที่ปราศจากความรู้สึกรักของผู้เขียนจะไม่มีชีวิตชีวา ผู้เขียนเองก็ไม่มีสมาธิในผลงาน ดังนั้นการเขียนอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นงานเขียนที่เกิดจากความคิดของผู้เขียนเอง

ชนะ เวชกุล (2524) ให้ความหมายของการเขียนสร้างสรรค์ว่า คือการเขียนที่ต้องใช้ความคิดนำทางเพื่อเป็นแรงบันดาลใจที่จะเขียนความรู้สึกออกมาให้ผู้อื่นได้รับทราบ และที่สำคัญต้องมีกลวิธีการเขียนรู้จักถ่ายทอดความคิด จินตนาการ และมีภาษาที่สละสลวยประทับใจผู้อ่าน

ประภาศรี สีหอำไพ (2531) การเขียนสร้างสรรค์คือ การเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำและข้อความจากจินตนาการของตนเอง โดยมีได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่นมีอิสระที่จะเลือกรูปแบบการเขียนโดยไม่อยู่ในกรอบรูปแบบของคำประพันธ์ ผลงานเขียนประณิตมีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด

กรรณิการ์ พวงเกษม (2531) ได้ให้ความหมายการเขียนสร้างสรรค์ว่า ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงของคนเขียนออกมาด้วยถ้อยคำที่เหมาะสมสละสลวยประทับใจผู้อ่านผู้ฟัง และให้ความรู้สึกเพลิดเพลินและประทับใจไปในตัว

บันลือ พฤษะวัน (2535) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นผลงานการเขียนอย่างอิสระ โดยใช้ความคิดของผู้เรียนเองซึ่งอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ของการเรียนรู้หลายลักษณะ

อจจรา ชิวพันธ์ (2542) ให้ความหมายของการเขียนสร้างสรรค์ว่า เป็นการเขียนที่มีลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนต้องจินตนาการและนำประสบการณ์ของตนเองมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน

ถวัลย์ มาศจรัส (2545) ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นการเขียนที่แสดงให้เห็นถึงความสร้างสรรค์ของผู้เขียนด้วยสำนวนภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง หรือมีรูปแบบการเขียนที่มีความแปลกใหม่ มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของสาธารณะ

จะเห็นได้ว่าการเขียนสร้างสรรค์เป็นการเขียนอย่างอิสระที่เกิดจากความสามารถและการถื่นกรองความคิดที่แต่ละคนแสดงออกมา เป็นความคิดที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำกับความคิดของใคร โดยอาศัยประสบการณ์และจินตนาการของตนเองจนสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียนที่สละสลวยและงดงามทั้งการใช้ถ้อยคำความคิดอันเป็นเนื้อหาแก่นสารและใจความสำคัญของงานเขียนที่มีคุณค่าในทางสร้างสรรค์

3.2 ความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ประทิน มหาจันทร์ (2519) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้รู้จักระบายความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาในทางสร้างสรรค์ และเข้าใจแนวคิดของผู้อื่น
  - 2) เพื่อให้เข้าใจ เห็นคุณค่าและชื่นชมศิลปะวรรณคดี คนตรี ตลอดจนกิจกรรมทางวัฒนธรรมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ได้
  - 3) เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวทางอารมณ์และทางสังคม
- วรรณพร ภิมรรัตน์ (2524) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า
- 1) เพื่อให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะการใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึก ที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กอย่างเสรี
  - 2) เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา และกระตุ้นให้มีความสนใจงานวรรณศิลป์
  - 3) เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีพื้นฐานทางภาษาอยู่แล้วและมีความสนใจในการใช้ภาษาให้มีโอกาสได้อย่างกว้างขวาง

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้รู้จักระบายความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาทางสร้างสรรค์และเข้าใจแนวคิดของผู้อื่น
- 2) เพื่อให้เข้าใจเห็นคุณค่าและชื่นชมศิลปะ วรรณคดี คนตรี ตลอดจนกิจกรรมทางวัฒนธรรมสามารถเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ ได้

- 3) เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวทางอารมณ์และสังคม
- 4) ครูจะต้องช่วยส่งเสริมการสังเกต การสร้างเรื่องและการเขียนที่ชัดเจน เป็นรายบุคคลด้วยการออกความเห็นและชมเชยส่วนที่ดี
- 5) เด็กจะต้องรับประสบการณ์ต่างๆ จากครูให้บนกระดาน
- 6) ประสบการณ์ที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันจะช่วยพัฒนาทักษะในการเขียนได้มากกว่าการให้เขียนเพียงอย่างเดียว

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์คือความต้องการที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเขียน และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิด ความรู้สึกของตนเองไปยังผู้อื่น และสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้

3.3 ลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ฉวีวรรณจินดาพล (2528) กล่าวถึงลักษณะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า

- 1) การเขียนสร้างมีอิสระในการเขียน เด็กจะเขียนโดยไม่อยู่ภายใต้การบังคับ ชักนำหรืออิทธิพลของใคร แต่เด็กจะเขียนในสิ่งที่เขารู้สึกว่าต้องการเขียน
- 2) การเขียนจากความรู้สึกที่แท้จริงของเด็ก เด็กอาจถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งที่เขาพบเห็นสิ่งที่ประทับใจและจินตนาการออกมาโดยครูอาจจะให้หัวข้อเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดหรือจัดสถานการณ์เพื่อให้เด็กรู้สึกเกิดจินตนาการมากพอที่จะเขียนได้
- 3) การเขียนที่มีลักษณะที่เฉพาะตัว เด็กแต่ละคนจะมีรูปแบบในการเขียนแตกต่างกัน ครูอาจจะช่วยแนะนำให้ได้บ้างสำหรับการเขียนครั้งต่อไป
- 4) การเขียนร้อยกรองจะเป็นงานเขียนที่เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้มาก เพราะจะต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมาย มีเสียงคล้องจอง มีสัมผัสสัทคัม และเกิดภาพพจน์ตรงตามความคิด เด็กบางคนอาจคิดรูปแบบร้อยกรองอย่างง่าย ๆ ขึ้นเองก็ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะต้องสร้างรูปแบบของการประพันธ์ขึ้นใหม่เสมอไป

ประภาศรี สีหอำไพ (2531) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า

- 1) มีแนวเขียนเป็นจิตวิสัย ผู้เขียนมีข้อสังเกต ประสบการณ์นึกคิด มีจินตนาการของตนเอง แล้วจึงเขียนงานประพันธ์นั้นขึ้น
- 2) มีความแปลกใหม่ และมีความสามารถในการแสดงออก
- 3) โดยทั่วไปไม่ได้เป็นความเรียงเชิงศิลป์เรียกว่ากวีนิพนธ์ หรือร้อยแก้วเสมอไป
- 4) ผู้เขียนนอกจากจะเสนอความคิดเค้าโครงเรื่องที่แปลกใหม่แล้ว อาจไม่ยึดเอาฉันทลักษณ์ตามแบบแผนที่กำหนด ถือเป็นแหวกหลักเกณฑ์ลักษณะของคำประพันธ์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่าควรประกอบไปด้วย

- 1) ความแปลกใหม่
- 2) ใช้ภาษาคมคาย กะทัดรัด
- 3) สามารถเร้าความรู้สึกของผู้อ่านหรือผู้ฟังได้
- 4) เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมคือให้ข้อคิดที่เป็นคติในการดำรงชีวิต

และก่อให้เกิดจินตนาการในทางที่ดีงาม หรือให้ความเพลิดเพลินแก่จิตใจได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ควรมีความแปลกใหม่ มีศิลปะในการแสดงออก มีจินตนาการเป็นของตนเอง ใช้ภาษาที่คมคายกะทัดรัดเพื่อก่อให้เกิดปัญหาหรือช่วยให้ผู้อ่านเกิดจิตสำนึกที่ดีงาม และสามารถโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดความคิด ความรู้สึกคล้ายตามงานเขียนได้

3.4 องค์ประกอบการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ชนะ เวชกุล (2524) กล่าวถึงลักษณะการเขียนสร้างสรรค์ ดังนี้

1) มีจินตนาการหรือความคิดคำนึง ผู้เขียนต้องสร้างจินตนาการโดยการคัดเลือกความคิดต่างๆ ให้เกิดเป็นภาพในใจของผู้อ่านให้ได้ จะช่วยให้ผู้อ่านได้รสและมีความรู้สึกคล้ายตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้เขียน

2) สำนวนภาษาดี คือผู้เขียนต้องเลือกเฟ้นพดลพิพจน์ถ้อยคำและรูปประโยคให้สละสลวยน่าฟัง น่าอ่านมีท่วงทำนองในการเขียนดี ไม่มีลักษณะกระตบกระเทียบเสียดสีผู้ใดผู้หนึ่ง

3) ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา คือนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้วควรให้ผู้อ่านเกิดคุณธรรมขึ้นในตนเอง มีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ก่อให้เกิดความเรื่องปัญญา และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

บันลือ พดุกษะวัน (2535) กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

1) ความรู้ต้องสร้างบรรยากาศโดยเป็นผู้รักและเมตตา มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เข้าใจและให้ความเห็นใจเด็กของตนเอง โดยให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยให้มาก และงดเว้นการตำหนิ

2) ให้อิสระในการทำงานแก่เด็กที่จะต้องทำต้องคิดและรู้จักใช้การยืดหยุ่นทั้งการใช้เวลาและระเบียบ หรือรูปแบบที่มักเคยกำหนดงานให้น้อยลงควรให้อิสระแก่ผู้เรียน

3) ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์จากการศึกษาสภาพแวดล้อม และให้มีวัสดุในการอ่านมีหนังสือหลายประเภทให้เลือกอ่านอย่างอิสระเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของเด็ก

4) จากการส่งเสริมการอ่าน การประดิษฐ์เศษวัสดุและประสบการณ์ทั้งหลาย ควรให้มีโอกาสแลกเปลี่ยน โดยการเล่า รายงาน อภิปราย และสรุปผลโดยนักเรียนเองเสมอ ๆ

5) กระตุ้น ชี้นำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นสร้างความแปลกใหม่ทั้งเครื่องเล่นหนังสือเด็ก โดยการชี้นำส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่สนุกสนานเพลิดเพลินอยู่เสมอโดยครูเอง ต้องเป็นคนที่ให้ความสนใจในการแสดงออกของเด็กและส่งเสริมการแสดงออกอย่างกว้างขวาง

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2542) กล่าวถึงแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1) ครูต้องมีบุคลิกที่สร้างสรรค์เพื่อจูงใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เช่น จัดกิจกรรมเร้าใจใหม่ๆเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้านต่างๆ รับฟังความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นชมเชยและให้กำลังใจและมีประชาธิปไตยในการสอน

2) จัดบรรยากาศให้จูงใจและจัดบรรยากาศให้มีความสบายไม่เคร่งเครียด กิจกรรมควรสนุกสนาน

3) เริ่มจากสิ่งใกล้ตัว เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการเขียนและเร้าความสนใจอยากที่จะเขียนเล่าประสบการณ์ของตนเอง เช่น การเขียนบันทึกประจำวัน การเขียนเล่าประสบการณ์เป็นต้น

4) ชี้แนะให้มีความคิดที่แตกฉานผู้ที่มีความคิดริเริ่มต้องเป็นผู้จับไว้ในกรคิด ในการแก้ปัญหา ซึ่งประกอบด้วยกรคิดได้คล่อง (Fluency)คิดยืดหยุ่น(Flexibility) รู้จักคิดประดิษฐ์ริเริ่ม (Original)

5) สนุกสนานในการเขียนทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่แล้วฉะนั้นการสอนของครูต้องจัดให้มีชีวิตชีวา ให้ผู้เรียนได้แสดงออกจากทางความคิดและประสบการณ์ตรง

6) ฝึกให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการจะการเขียนสร้างสรรค์ได้นั้นต้องหมั่นฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ

3.5 หลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

ในการสอนเขียนสร้างสรรค์นั้นมีผู้ให้หลักการไว้ดังนี้

Smith (1973) เสนอหลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังนี้

1) จะต้องมึสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างกันออกไป หรือมีลักษณะเฉพาะตัวสิ่งแรกที่จะต้องคำนึงคือ ผลผลิตและกระบวนการที่ใช้นั้นต้องใหม่ เช่น การสอนแบบสร้างสรรค์เรื่องโคลงกลอนนักเรียนต้องผลิตโคลงกลอนใหม่ ๆ

2) เน้นความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) การคิดแบบอเนกนัยนี้มีได้หมายถึงคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์เพียงคำเดียว การคิดแบบนี้ผู้เรียนจะต้องนำความรู้ความเข้าใจ ความคิดรวบยอดต่างๆ มาใช้ในลักษณะใหม่ก่อให้เกิดคำตอบใหม่ๆ หลายคำตอบ

3) การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ต้องการแรงจูงใจเป็นอย่างมากที่จะก่อให้เกิดกระบวนการคิด เช่น บรรยากาศไม่เคร่งเครียด การชมเชย การกระตุ้นให้นักเรียนคิด ให้นักเรียนได้ทำงานตามสบาย

4) ไม่ควรกำหนดคำตอบตายตัวไว้ในใจของครู เพราะนักเรียนอาจทำนายไม่ได้ว่าผลงานของนักเรียนจะออกมาในรูปใด ครูผู้สอนไม่ควรตัดสินว่าผลงานของนักเรียนผิดหรือถูก เพียงแต่เป็นผู้ช่วยตรวจ แก้ไขในการใช้ภาษาของนักเรียนเท่านั้น

5) กระบวนการในการทำงานมีความสำคัญเท่ากับผลงานของนักเรียน

6) ควรใช้คำถามหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดคำตอบหลายๆประการ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กคิดได้หลาย ๆ แนว ข้อปัญหาหรือเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความคิดนั้นควรจะเป็นสิ่งที่เด็กคิดได้จากความทรงจำ การสังเกตจากที่เคยพบเห็น หรือเคยได้ยินมาก่อน ครูควรยอมรับความคิดเห็นของทุกคน โดยไม่มีการตำหนิความคิดของใครใช้ไม่ได้

7) การสอนแบบนี้ควรจัดห้องเรียนให้สบาย และควรมีอุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็นในการทำแบบฝึกหัด

8) การให้อ่านเรื่องและการเขียนอย่างสร้างสรรค์หลายๆแบบจะช่วยให้นักเรียนรู้จักแนวทางในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

9) กระบวนการสอนควรเป็นประชาธิปไตยสร้างกฎระเบียบในการเรียนร่วมกัน

10) การสอนแบบสร้างสรรค์ คือการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา ครูควรเน้นการชมเชยถึง ความแตกต่าง ลักษณะเฉพาะ ความเป็นตัวของตัวเอง และความคิดริเริ่ม

Applegate (1984)กล่าวถึงการสอนเชิงสร้างสรรค์ว่า ควรปลูกฝังความรู้สึกที่ดีความซาบซึ้งในวรรณคดี โดยการอ่านให้ฟังหรือการอภิปรายถึงเรื่องราวที่น่าสนใจเพื่อก่อให้เกิดความคิดในการเขียนควรมีตัวอย่างแบบแผน โคลงกลอนแปลกๆ มาให้เด็กได้ศึกษา การให้เด็กหัดสังเกตสิ่งต่าง ๆ ก็นับเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การเขียนได้ดี

ประชุมพร สุกรเจริญ(2520)ได้กล่าวถึงแนวทางที่จะช่วยให้การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นผลสำเร็จได้ ดังนี้

1) ครูควรมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เข้าใจว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีทางช่วยพัฒนาให้เพิ่มพูนขึ้นในตัวเด็กได้ ครูควรยึดหลักการว่า

การเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นนอกจากจะเป็นผลงานใหม่ ๆ ที่แสดงออกในทางการใช้ภาษามากกว่า
หลักภาษาแล้ว ครูควรเน้นถึงการเขียนที่มีคุณค่าและไม่ขัดต่อวัฒนธรรมด้วย

2) ในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ควรมีการปูพื้นฐานการคิดแบบอเนกนัย
คือคิดแบบหลายแนวทาง โดยการให้ตัวอย่างที่มีลักษณะหลายรูปแบบ

3) ครูควรให้กำลังใจและช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและรักการเขียนด้วย
การชมเชย ขอมรับ ไม่ตัดสินว่าใครถูกใครผิด หรือว่าดีกว่ากัน มีการวิจารณ์ร่วมกันเพื่อปรับปรุง
ผลงาน และควรมีชั่วโมงเกี่ยวกับหลักภาษาและไวยากรณ์ด้วย เพื่อเป็นการวางรากฐานทางภาษา
ให้กับเด็กและนำไปใช้ได้อย่างสร้างสรรค์

กรณีการ์ พวงเกษม (2533) ได้เสนอหลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1) สร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยการแสดงความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ
ความนิยมชื่นชมต่อข้อเสนอของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน และตั้ง
มาตรฐานพอที่เด็กจะสามารถไปถึงความสำเร็จได้

2) ให้เด็กได้ทำงานในห้องเรียนที่ไม่ตายตัวคือมีการเรียนทั้งชั้นบ้าง เป็นกลุ่ม
บ้าง และในบางครั้งก็เป็นการเรียนเฉพาะตัว

3) จัดหาวัสดุทางการศึกษาได้แก่ โสตทัศนวัสดุต่างๆ ที่จะช่วยให้เด็กเขียน
ได้ง่ายและสะดวก

4) สอนเพื่อที่จะพัฒนาการเขียนให้เด็กมีเสรีภาพและความพอใจในการเขียน

5) ถ้าเด็กยังไม่สามารถเขียนเป็นเรื่องได้ควรส่งเสริมให้เด็กเล่าเรื่องได้
เสียก่อน แล้วจึงหัดเขียน โดยครูช่วยสะกดคำยากให้

6) ให้เด็กรวบรวมความคิดในการแสดงออกสัก 2-3 นาที สำหรับบางคนที่ไม่
สามารถจะเริ่มต้นเขียนเรื่องได้ง่ายเช่นผู้อื่น

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2542) เสนอว่า ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) กำหนดกิจกรรมในการเขียนสร้างสรรค์ให้มีจุดหมายที่ชัดเจนว่ามี
จุดมุ่งหมายทำอะไร กิจกรรมต่าง ๆ นั้นสนองวัตถุประสงค์ใดในหลักสูตร

2) การจัดกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ควรมีความสัมพันธ์กับกลุ่ม
ประสบการณ์ต่างๆ ได้ด้วย

3) จัดลำดับความยากง่ายของกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน

4) ใช้สื่อจูงใจเพื่อให้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานและรักการเขียน

5) ให้ผู้เรียนสามารถใช้จินตนาการในการแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ควรเริ่มที่ตัวครูก่อน ที่ต้องมีเจตคติที่ดีและเห็นคุณค่าของการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยครูต้องปลูกฝังความรู้สึกที่ดีต่อการเขียนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายไม่เครียด จัดสถานการณ์ช่วยกระตุ้นความคิดหลาย ๆ แนว สร้างแรงจูงใจให้เกิดกระบวนการคิดสู่กระบวนการเขียนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3.6 แนวทางส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรณีการ์ พวงเกษม (2542) ได้กล่าวถึงแนวทางและปัจจัยที่สำคัญในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1) บรรยากาศและสภาพการณ์เด็กจะต้องรู้สึกสบายใจ รู้สึกอบอุ่นเป็นตัวของตัวเองมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนในชั้น และครูเด็กจะไม่กล้าแสดงออกเลยถ้าเขาไม่ได้รับความเห็นใจและถูกเพ่งเล็งจากเพื่อนๆ และครูมากเกินไปครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

2) ประสบการณ์เด็กจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์โดยตรง ที่ตนได้รับ เช่นจากการเดินทางเด็กต้องได้รับประสบการณ์ที่แท้จริงอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นในการเรียนควรสร้างความสนใจให้เด็กและมีอุปกรณ์การสอนอย่างพร้อมเพรียง

3) ความเอาใจใส่ของครูความสนใจและเอาใจใส่ของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ควรปลูกฝังความช่างสังเกตความมหัศจรรย์และความสำคัญต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้มากที่สุด จะได้เป็นผู้ที่สามารถมองเห็นอะไรได้แจ่มแจ้ง มีชีวิตจิตใจ

บันลือ พฤษะวัน (2535) ได้กล่าว ถึงแนวทางการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามหลักการของ Strickland Ruth G. (1957) ไว้ดังนี้

1) ครูต้องสร้างบรรยากาศโดยเป็นผู้ที่รักและเมตตามีความสัมพันธ์กับเด็กอย่างใกล้ชิด เข้าใจและเห็นอกเห็นใจเด็กของตนเอง โดยการให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยให้มากและงดเว้นการตำหนิ

2) ให้อิสระในการทำงานแก่เด็กที่จะทำอะไรและรู้จักใช้ยืดหยุ่นทั้งการใช้เวลาและระเบียบ หรือรูปแบบที่มักเคยกำหนดให้น้อยลง ควรให้อิสระแก่ผู้เรียน

3) ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษาสภาพแวดล้อมและให้มีอุปกรณ์ในการอ่านหนังสือเด็กหลายประเภทให้เลือกอ่านอย่างอิสระ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของเด็ก

4) จากการส่งเสริมการอ่าน การประดิษฐ์เศษวัสดุและประสบการณ์ทั้งหลาย ควรให้โอกาสแลกเปลี่ยนโดยการเล่า รายงาน อภิปราย และสรุปผลโดยนักเรียนเองเสมอ

5) กระตุ้น ชี้นำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นสร้างความแปลกใหม่ทั้งเครื่องเล่น หนังสือเด็ก โดยการชี้แนะและส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกสนานเพลิดเพลินอยู่เสมอ

Herlent (1971 อ้างใน อัจฉรา ชีวพันธ์, 2542) ได้กำหนดแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1) ครูควรมีบุคลิกที่สร้างสรรค์เพื่อจูงใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กโดยครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องปฏิบัติดังนี้

- จัดหากิจกรรมเร้าความสนใจใหม่ ๆ
- เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้านต่าง ๆ
- รับฟังความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
- ใช้คำถามทำให้เกิดคำตอบหลาย ๆ อย่าง
- กระตุ้นให้แสดงความคิด
- ชมเชยและให้กำลังใจ
- มีประชาธิปไตยในการสอน
- จัดบรรยากาศให้จูงใจทำได้โดยไม่ให้บรรยากาศในการทำงานไม่เคร่งเครียดเกินไป

เพื่อเด็กจะได้ทำงานด้วยความสบายใจเช่นแบบฝึกหัดที่ใช้ควรมีลักษณะที่จูงใจให้อยากทำไม่มากจนน่าเบื่อหน่าย กิจกรรมควรสนุกสนานเด็กอยากที่จะเรียน

2) เริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่งในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เพราะจะช่วยเร้าความสนใจให้เขียนอยากเล่าในสิ่งที่มีประสบการณ์อยู่ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะเขียนงานต่าง ๆ อย่างสบายใจ

3) ช่วยให้มีความคิดที่แตกฉานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรอง สามารถแสดงออกได้อย่างอิสระด้วยความคิดริเริ่มด้วยตนเอง สามารถเสนอแนวทางแนวทางในการแก้ปัญหาได้หลายทาง

4) สนุกสนานในการเขียน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีชีวิตชีวาโดยคำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนเรียนด้วยความพอใจ สนุกสนานไม่น่าเบื่อหน่าย ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดประสบการณ์ ต่าง ๆ ของเขาอย่างเต็มที่ จะช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจรักในการเขียน

5) ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ผู้ที่ไม่มีพรสวรรค์ในการเขียนก็สามารถแสวงหาความสำเร็จที่จะเขียนได้ ถ้าผู้นั้นมีแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง จะนำเอาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเขียนมาใช้ให้ถูกต้อง และหมั่นฝึกฝนตนเองให้เกิดความชำนาญ เพราะการเขียนเป็นทักษะของ

การส่งภาษาซึ่งจะต้องอาศัยการฝึกฝนบ่อยๆมีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นก็จะช่วยให้ผู้นั้นพัฒนาการเขียนได้ สิ่งที่ยังปฏิบัติเพื่อฝึกฝนทักษะการเขียน มีดังนี้

- ฝึกให้เป็นผู้รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ จะช่วยให้มีข้อมูลที่จะนำมาใช้อ้างอิงใน การเขียนเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
- ฝึกให้เป็นผู้รู้จักความคิดพิจารณาไตร่ตรอง เมื่อได้อ่านหรือฟังสิ่งใดมาแล้ว เพื่อให้เกิดความคิดแตกฉาน สามารถแสวงหาแนวทางในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นได้
- ฝึกให้มีความเชื่อมั่นในตนเองในการเขียนสิ่งต่าง ๆ โดยมีต้องหวั่นไหวต่อสิ่งใด ๆ โดยผู้เขียนต้องมีเนื้อหาข้อมูลเพียงพอมีการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี สามารถใช้อ้างอิงได้อย่างถูกต้อง สามารถนำประสบการณ์ของตนเองที่มีอยู่มาใช้ประกอบการเขียนได้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการเขียนมากยิ่งขึ้น
- ฝึกตนเองให้มีความตั้งใจจริงในการเขียนสิ่งต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพราะการฝึกบ่อย ๆ จะช่วยให้การเขียนมีพัฒนาการมากยิ่งขึ้น
- ฝึกตนเองให้มีความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำข้อคิดชมมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขผลงานการเขียนในครั้งต่อไปให้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องอาศัยการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นที่ครูจะต้องเห็นความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ครูต้องสร้างบรรยากาศและจัดกิจกรรมที่เหมาะสม สร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองกับเด็ก จัดกิจกรรมส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด และเขียนอย่างอิสระ

3.7 วิธีการวัดและประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518) ได้เสนอแนะวิธีประเมินผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ข้อที่ควรพิจารณาการตรวจแก้งานเขียนและหลักการให้คะแนนนั้น จะต้องพยายามทุกแง่มุมเท่าที่จะทำได้ อย่าเฉพาะเจาะจงพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว และควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

- 1) เนื้อเรื่องที่ควรพิจารณาแนวคิดหรือแนวเรื่องการจัดระเบียบความคิด การอ้างเหตุผล การขยายความและความแจ่มแจ้งชัดเจน
- 2) การใช้ภาษา ควรพิจารณาระดับของภาษาที่ใช้ว่าถูกต้องตามกาลเทศะ และลักษณะของเรื่อง พิจารณาการใช้คำ ประโยค การเขียนย่อหน้า การเว้นวรรคตอน การใช้สำนวนโวหาร คำพังเพยและสุภาษิตต่างๆ

3) รูปแบบ ควรพิจารณาเฉพาะการเขียนที่มีแบบแผนแน่นอนว่าทำได้ถูกต้องตามรูปแบบการเขียนชนิดนั้น ๆ หรือไม่ เช่น การเขียนเรียงความ บทความ

4) กลไกประกอบการเขียนอื่น ๆ ได้แก่ สะกดการันต์ ลายมือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ การเขียนเรียงคำ กลุ่มคำ และประโยคให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น การเขียนบรรยายภาพ เขียนเรื่องจากคำ เขียนเรื่องจากประสบการณ์ พฤติกรรมการเขียนด้านนี้วิธีวัดที่ดีที่สุดและตรงที่สุด คือ การประเมินผลตามจุดมุ่งหมาย เพื่อดูว่าผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่แสดงออกโดยการเขียนเข้าขั้นและมีการลำดับเนื้อเรื่องได้ดีหรือไม่ โดยใช้ข้อสอบอัตนัยและตรวจให้คะแนนด้วยวิธีจัดอันดับคุณภาพ เช่น กำหนดภาพมาให้เขียนเรื่องจากภาพ พร้อมกำหนดเกณฑ์ในการการตอบและให้คะแนนโดยวิธีการจัดอันดับคุณภาพ

วิธีที่กล่าวไว้ข้างต้นเป็นวิธีที่ถูกต้องที่สุด เพราะสามารถวัดการเขียนลักษณะนี้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย แต่จะมีส่วนที่มักมีปัญหาในการวัดผล คือ เรื่องความยุติธรรมในการให้คะแนน และ การต้องเสียเวลาในการตรวจมาก แต่อย่างไรก็ดีผู้ออกข้อสอบสามารถปรับปรุงการสอบให้มีคุณภาพสูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งเป็นการช่วยขจัดปัญหาดังกล่าวให้ลดลง หรือหมดสิ้นไป โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ จันทิมา พรหมโชติกุล (2527 อ้างใน วรรณิการ์ พวงเกษม, 2533)

1) การสอบเขียนเรื่องราวด้วยวิธีให้เขียนตอบในกระดาษ มีข้อดีและสะดวกตรงที่มีหลักฐานให้ผู้ตรวจพิจารณาได้นานและได้ตรงกับความมุ่งหมายที่ต้องการจะวัดความสามารถในการเขียนของผู้เรียนโดยตรง

2) การสอบเขียนเรื่องที่ครูไม่ควรทำอย่างยิ่งคือ การสอบด้วยวิธีที่ครูพูดหรืออ่านให้ฟังก่อน 1 จบ แล้วให้นักเรียนภาพตามที่ครูอ่าน วิธีนี้ไม่มีลักษณะเป็นการสังเคราะห์ แต่เป็นการทดสอบความจำซึ่งไม่ได้วัดพัฒนาการทางด้านในการใช้ภาษา

3) การกำหนดหัวข้อเรื่อง ควรกำหนดให้ทุกคนเขียนจากหัวข้อเดียวกัน ไม่ควรให้เลือกมีจะนั้นจะทำให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างยุติธรรมและทำให้การตรวจผลงานให้คะแนนเกิดความยุ่งยากโดยไม่จำเป็น

4) การสอบเขียนเรื่องของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ควรกำหนดขอบเขตในการเขียนให้ชัดเจน เช่น อาจจะระบุให้ละเอียดลงไปว่าต้องการให้เขียนในแง่ใด ต้องการวัดตามหลักวิชาการใดมาสนับสนุนบ้าง และที่ประการ เป็นต้น เป็นการสอบตามที่ผู้สอบต้องการจะวัด ควรชี้แจงให้นักเรียนทราบคร่าว ๆ ด้วยว่าวิธีการเขียนเรื่องให้ได้คะแนนดีนั้นต้องทำอะไรบ้าง พร้อมทั้งควรบอกหลักเกณฑ์การให้คะแนนไว้ด้วย การที่ต้องกำหนดขอบเขตและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ก็เพื่อให้การสอบเขียนเรื่องมีลักษณะเป็นปรนัยยิ่งขึ้น

5) วิธีตรวจให้คะแนนการสอบเขียนเรื่อง ครูควรใช้แบบจัดอันดับคุณภาพมาตรฐานของเรื่องที่เขียน เพื่อดูว่าเรื่องที่เขียนเป็นเรื่องที่น่าคิด เรื่องตื่นเต้น เรื่องขบขัน เรื่องที่เขียนให้ ความรื่นรมย์เพียงใด ผู้เขียนเองมีความรู้ความสามารถเชื่อถือได้หรือไม่ มีตัวละครครบถ้วนหรือไม่ เรื่องบอกสถานที่ เริ่มต้นและจบลงอย่างมีระเบียบหรือไม่ เรื่องสับสนเพียงใด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534) ได้เสนอหลักการให้คะแนนการเขียน คือ การให้คะแนนการเขียนที่มีแบบแผนหรือรูปแบบ ซึ่งได้แก่ การเขียนเรียงความ บทความ จดหมาย ย่อความ สุทรพจน์ ฯลฯ ควรแบ่งให้คะแนนดังนี้

เนื้อเรื่อง	25%
การใช้ความคิด	25%
แนวความคิด	30%
รูปแบบ	10%
ลายมือ ความสะอาด การเว้นวรรคตอน	10%

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534) ได้ให้หลักการการประเมินผลการเขียนว่า การตัดสินว่างานเขียนนั้นเป็นงานสร้างสรรค์หรือไม่ ควรยึดหลัก 4 ประการ

- 1) ให้ความแปลกใหม่หมายถึงความคิดไม่ซ้ำแบบใครเป็นความคิดของผู้เรียนเองหรือคิดแปลงอย่างแยกคอกด้วยภูมิปัญญาของตนเอง
- 2) การใช้ภาษาคมคายกะทัดรัดทั้งนี้เป็นการใช้ภาษาที่ไม่ผิดแปลกไปจากระเบียบของภาษาซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน
- 3) สามารถเร้าความรู้สึกของผู้รับสารอาจจะเป็นความขบขัน ความโศกเศร้า ความยินดี ความพิสวง ความสวยงาม ความอาลัย ทางใดทางหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน
- 4) เป็นประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เช่น ให้ข้อคิดเห็นชี้ให้เห็นคุณโทษ แนะนำให้รู้จักสังเกตพิจารณาสิ่งต่างๆ โดยแยกคอกก่อให้เกิดจินตนาการในทางที่ดีหรือความเพลิดเพลินใจในลักษณะนันทนาการ

วีระวัฒน์ วัฒนา (2542) ได้เสนอเกณฑ์การให้คะแนนการเขียนบรรยายภาพ 20 คะแนนแยกพิจารณา ดังนี้

- 1) การแสดงออก หมายถึง การเสนอความคิดแปลกๆ ใหม่ๆ เป็นความนึกคิดของตนเอง แสดงความรู้สึก ความเข้าใจอย่างเสรี โดยกำหนดคะแนนเป็น 5 คะแนน
- 2) การเชื่อมโยงความคิด หมายถึง การลำดับความคิดให้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กำหนดคะแนนเป็น 5 คะแนน

3) การเสนอเรื่อง หมายถึง การเสนอเรื่องที่น่าสนใจ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง กำหนดคะแนนเป็น 4 คะแนน

4) การใช้ภาษา หมายถึง ความชัดเจนในการใช้ภาษาสื่อความตามที่ต้องการ ได้ถูกต้องตามเหตุการณ์ของเรื่อง กำหนดคะแนนเป็น 3 คะแนน

5) เนื้อหาสาระ หมายถึง การเสนอความรู้ที่เป็นตัวจริงทั่ว ๆ ไป เหมาะสมกับชื่อเรื่องได้ใจความ มีความยาวพอเหมาะกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กำหนดคะแนนเป็น 3 คะแนน

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นพอจะประมวลได้ว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และจัดโอกาสให้นักเรียนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ครูใช้สิ่งเร้าต่าง ๆ ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจินตนาการแล้วเรียบเรียงออกมาเป็นภาษาที่สละสลวย ด้วยรูปแบบการเขียนตามความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตัวครูและตัวของนักเรียนเองนอกจากนั้นในการประเมินการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ครูควรพิจารณาความสามารถและพัฒนาการเฉพาะตัวของนักเรียนด้วย และที่สำคัญที่สุดครูจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการประเมินที่ชัดเจน ไม่ตัดสินใจตามความรู้สึกหรือความคิดของครู ครูต้องมีเกณฑ์การตรวจพิจารณาและการตรวจให้คะแนนที่เป็นระบบมีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของงานเขียนแต่ละประเภท และเพื่อให้การตรวจให้คะแนนเป็นไปอย่างเที่ยงธรรมไม่ลำเอียงทำให้คะแนนที่ได้น่าเชื่อถือ

3.8 ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และได้รับการพัฒนาการด้านการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมที่ เจือ สตะเวทิน (2522) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่มีประโยชน์คือช่วยส่งเสริมความองงามทางสติปัญญาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ประชุมพร สุวรรณตา (2523) ได้สรุปประโยชน์ของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1) เป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทำให้รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้นนอกจากนั้นยังฝึกให้ใช้การสังเกตธรรมชาติ อารมณ์ สิ่งแวดล้อม และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญญา ความรู้สึกอันดีงาม ความเห็นอกเห็นใจ และความรักเพื่อนมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ

2) ให้อารมณ์ที่สนุกสนาน สามารถเลือกใช้ถ้อยคำ สำนวน วลี ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาแก่ผู้อ่าน และก่อให้เกิดความสุขความเพลิดเพลินในการเขียนทำให้ผู้เรียนรักการเขียน

3) รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เขียนให้ยอมรับและนับถือตนเอง ภูมิใจในตนเอง และรู้จักยอมรับนับถือผู้อื่น

4) ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความซาบซึ้งในวรรณคดีที่มีคุณค่าต่าง ๆ ซึ่งจะ เป็นประสบการณ์สะสมที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

5) เป็นงานที่สนุกสนาน ทำท่ายสำหรับครูเพราะมีการวางแผนหาทวิธ การสอน ซึ่งเป็นการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้สอน เป็นงานที่สร้างความสุข และก่อให้เกิด ความภาคภูมิใจในการสอนเป็นงานที่สร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าให้กับผู้สอนเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับ ตัวผู้เรียน

ฉวีวรรณ จินดาพล (2528) กล่าวถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

1) เป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของเด็ก

2) เป็นการช่วยให้เด็กรู้คำศัพท์มากขึ้น ก่อให้เกิดความฉลาดในการเลือกใช้ ถ้อยคำสำนวน วลีที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาแก่ผู้อ่านและความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในการเรียน

3) เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

4) เป็นการช่วยให้เด็กเกิดความพึงพอใจในผลงาน และรักการเขียนยิ่งขึ้น

5) เป็นการช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนมากยิ่งขึ้น จากการเขียน แสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและปัญหาของเด็ก

6) การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กให้มีความนับถือ ยอมรับตนเอง ภูมิใจในตนเองและยอมรับผู้อื่น

7) การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กมีความรู้ เกิดความซาบซึ้งใน ผลงานและวรรณคดีที่มีคุณค่าต่าง ๆ ซึ่งจะ เป็นประสบการณ์สะสมของเด็กที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

8) การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นงานที่สนุกสนานทำท่ายสร้างความเชื่อมั่น ให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน

คุณค่าของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีคุณค่าต่อครูและนักเรียนมาก ซึ่งประโยชน์ของ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อนักเรียนมีดังนี้

1) ทำให้จิตใจกล้าแข็ง คิดอย่างรวดเร็ว

2) ทำให้เด็กได้แสดงความรู้สึกรู้สึกที่สะท้อนอารมณ์และมีสุนทรียภาพ

- 3) เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองความสามารถทางการเขียน
- 4) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด ความเข้าใจ และแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าที่ได้พบเห็น และการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก็เป็นประโยชน์ต่อครู ดังนี้
  - (1) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
  - (2) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เกิดความคุ้นเคย และเข้าใจเด็กเป็นรายบุคคล
  - (3) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เข้าใจประสบการณ์ของเด็ก

ปราโมทย์ ชันติลาภพันธ์ (2530) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบด้วยภาษาของตนเอง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มขึ้น ทำให้ทราบลักษณะนิสัย ค่านิยม ความรู้ความสามารถของผู้เรียน นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีความถนัดทางด้านภาษาได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกให้นักเรียน ได้มีการพัฒนางานเขียนในลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้มากยิ่งขึ้น การเขียนเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้ฝึกความถนัดทางด้านการใช้ภาษาของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างอิสระทำให้ครูรู้ถึงเจตคติประสบการณ์ และความแตกต่างของนักเรียน

4 กระบวนการคิด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549) ให้ความหมายของการคิดว่า กระบวนการคิดคือ กิจกรรมทางความคิดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงเรารู้ว่าเรากำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์อะไรบ้าง และสามารถควบคุมให้คิดจนบรรลุเป้าหมายได้

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2550) ให้ความหมายของทักษะการคิดว่า ความสามารถย่อยๆ ของการคิดในลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน

ทิสนา แจมมณีและคณะ (2544) ให้ความหมายของทักษะการคิดว่าเป็นคำที่แสดงถึงพฤติกรรมความคิดที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมเพียงพอที่ช่วยให้มองเห็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่เห็นได้ชัดเจนในการคิดนั้นๆ

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546) ให้ความหมายของกระบวนการคิดว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถทางสมองในการประมวลข้อมูลความรู้ประสบการณ์ต่างๆที่มีอยู่ให้เป็นความรู้ใหม่วิธีการใหม่เพื่อไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆอย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน

สรุปได้ว่า กระบวนการคิดคือกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ให้เป็นความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหาในชีวิต และการคิดที่ดีต้องมีจุดมุ่งหมาย และสามารถควบคุมการคิดให้บรรลุเป้าหมายได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549) ได้ให้ความสำคัญของการคิดไว้ว่า

1) การคิดกำหนดความเป็นตัวเรา เราคิดอย่างไร รู้อะไร จะเป็นตัวทำให้เราแสดงออกมาทั้งคำพูดและการกระทำ

2) การคิดเป็นพื้นฐานของสติปัญญาและความเข้าใจการคิดทบทวน คิดไตร่ตรองทำให้เราได้คำตอบที่ดี ความคิดทำให้มีการพัฒนาดีขึ้น

3) การคิดเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจที่เราสามารถตัดสินใจได้ดีหรือไม่ ต้องอาศัยการคิด ข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ประกอบในการตัดสินใจ

4) การคิดนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ การเปลี่ยนแปลงทั้งหลายมาจากยอดนักคิด เกิดจากความคิดไม่หยุดยั้ง คิดตลอดเวลา

5) การคิดสร้างความสามารถในการแข่งขันในสังคมแห่งความรู้ ผู้ที่มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ คิดเป็น คิดหลากหลายจะเป็นผู้มากด้วยความสามารถ

4.1 องค์ประกอบของกระบวนการคิด

1) กรอบโลกทัศน์หรือชีวทัศน์ คือมาตรฐานของค่านิยมหนึ่งใช้ในการประเมินให้คุณค่าหรือตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในโลกและในชีวิต ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นต้นแบบความคิด

2) นิสัยรูปแบบการแสดงออกอันเกิดจากการเรียนรู้และการกระทำสิ่งนั้นซ้ำๆ กันจนกลายเป็นความเคยชิน

3) อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ ที่โดยทั่วไปแล้วจะประกอบด้วยแรงกระตุ้นทางกายภาพและความรู้สึกนึกคิดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคนนั้นๆ

4) แรงจูงใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมนั้นๆ และมุ่งมั่นให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2550) ให้ความสำคัญของการพัฒนากระบวนการคิด เพราะทุกคนเกิดมามีสิ่งเข้ามากระทบในชีวิตมากมาย กระบวนการคิดสามารถหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ ดังนี้

1) การสอนเพื่อให้เกิดเป็น การสอนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการให้ผู้เรียนได้คิดหาคำตอบ ซึ่งต้องเป็นคำตอบที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ การจัดหมวดหมู่ ประมวลข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ก่อนตอบคำถาม

2) การสอนการคิดให้เป็นวิชาหนึ่งที่แยกออกมาจากวิชาที่มีการเรียนการสอนตามปกติโรงเรียนอาจจะสอนวิชาคิดให้กับเด็กเพื่อสร้างทักษะการคิดเด็กโดยการประยุกต์ใช้

3) การสอนกระบวนการคิด เน้นให้นักเรียนได้ตระหนักถึงกระบวนการคิดของตนเองและผู้อื่น คือให้เกิดทักษะการคิดและความเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองในอดีต เพื่อศึกษาเพิ่มเติมให้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาในอนาคตเพื่อการวางแผนเกี่ยวกับความคิดการตรวจสอบความถูกต้อง

สมปิต ตัญจรัยรัตน์และคณะ (2545) กล่าวว่าทักษะการคิดพื้นฐานที่สำคัญ คือ

1) ทักษะการสื่อสารเช่นการฟังการรับรู้การจำ การอธิบาย การอ่าน การเขียน การแสดงออก เป็นต้น

2) ทักษะที่เป็นแกนหรือทักษะขั้นพื้นฐานทั่วไป เช่น การสังเกต การสำรวจ การตั้งคำถาม การใช้เหตุผล การจำแนก การอ้างอิง

3) ทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การนิยาม การผสมผสาน การกำหนดเกณฑ์ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การจัดโครงสร้าง เป็นต้น

คุณสมบัติของมนุษย์นักคิด

- 1) ความเป็นคนใจกว้าง
- 2) มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้
- 3) ช่างวิเคราะห์และผสมผสาน
- 4) ขยัน ต่อสู้และอดทน
- 5) มั่นใจในตัวเอง
- 6) น่ารัก น่าคบ

สุวิทย์ มูลคำ (2547) กล่าวถึงลักษณะการคิดไว้ ดังนี้

- 1) คิดคล่อง เพื่อให้ได้ความคิดจำนวนมากและคิดได้อย่างรวดเร็ว
- 2) คิดหลากหลาย เพื่อให้ได้ความคิดที่มีลักษณะหรือรูปแบบแตกต่างกัน
- 3) คิดละเอียด เพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงรายละเอียดของสิ่งนั้น
- 4) คิดชัดเจน เพื่อให้รู้ว่าความคิดความรู้ของตนส่วนไหนที่ตนเองยังไม่เข้าใจ

สงสัย และส่วนไหนที่ตนเองเข้าใจสามารถอธิบายได้

- 5) คิดอย่างมีเหตุผลเพื่อให้ได้ความคิดที่สามารถอธิบายด้วยหลักของเหตุผล
- 6) คิดถูกทาง เพื่อให้ได้ความคิดที่เป็นประโยชน์ในทางที่ดีต่อสังคม
- 7) คิดกว้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่คิดอย่างครอบคลุม

8) คิดลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงในสิ่งที่คิด โดยเข้าใจถึงความซับซ้อนของโครงสร้างและระบบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโครงสร้างนั้น รวมทั้งความหมายหรือคุณค่าของสิ่งที่คิด

9) คิดไกล เพื่อให้ได้ความคิดที่เชื่อมโยงไปในอนาคตสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและเตรียมการเพื่ออนาคตที่ดี

สมปัด ดัตุตรัยรัตน์และคณะ (2545) กล่าวถึงลักษณะการคิดที่ควรฝึกให้กับเด็กไว้ว่า

1) กล้าคิด ควรฝึกให้นักเรียนกล้าคิดกล้าหาคำตอบหาวิธีแก้ไขปัญหาหากกล้าคิดในสิ่งที่ไม่มีใครคิด

2) คิดคล่อง ความสามารถในการหาคำตอบได้มากๆ ในเวลาที่กำหนดในเชิงปริมาณ

3) คิดกว้างความสามารถในการคิดไม่ติดอยู่ในกรอบไม่มองปัญหามุมเดียว

4) คิดใหม่ คือความคิดไม่เหมือนใคร เป็นความคิดแบบจินตนาการ

5) คิดคัดแปลง คือความสามารถในการคิดปรับเปลี่ยนสิ่งที่มีอยู่แล้วให้แตกต่างไปจากเดิมด้วยวิธีการต่างๆ

6) คิดซับซ้อน คือความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่มีหลายอย่างหลายเรื่องปะปนทับถมกัน มีความยุ่งยากซับซ้อนในการหาคำตอบได้

7) คิดวางแผน คือความสามารถในการจัดออกแบบ เพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาหรือหาทางทำงานให้สำเร็จ

8) การคิดตัดสินใจ คือการคิดขั้นสรุปเพื่อหาข้อยุติ ข้อสรุปของปัญหา

สรุปได้ว่ากระบวนการคิด เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีการฝึกฝนให้เด็กฝึกกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาในชีวิต และเป็นการฝึกทักษะทางสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ศักยภาพของสมองอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

5 การคิดแบบหมวก 6 สี (Six Thinking Hats)

Edward De Bono (1992) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการคิดไว้ว่า การคิดเป็นชุมทรัพย์ที่มีค่าที่สุดของมนุษย์ อุปสรรคที่สำคัญของการคิด คือความสับสน ทั้งนี้เพราะเราพยายามจะกระทำทุกอย่างในเวลาเดียวกัน เช่นขณะที่คิดเราได้ใช้อารมณ์ ข้อมูล เหตุผล เชิงตรรกะ ความคาดหวังและความคิดสร้างสรรค์มารวมปะปนกันไป การคิดจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและใช้เวลามากคล้ายกับนักเล่นกายกรรมที่โยนลูกบอล เพื่อสลับมือรับหลายลูกเกินไปจึงรับลูกบอลไม่ได้เกมการเล่นเลยผิดพลาด

5.1 ความสำคัญของหมวดความคิด

สุวิทย์ มูลคำ (2549) กล่าวถึงความสำคัญของการคิดแบบหมวด 6 สีไว้ว่าในการดำเนินชีวิตของคนเราบางคนสวมหมวกหลายใบการสวมหมวกในที่นี้ หมายถึงการแสดงบทบาทในหน้าที่หนึ่งๆ การสวมหมวกหลายใบที่มีสีต่างกัน แสดงถึงการมีหลายหน้าที่หลายของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนเราจะมีหมวกหลายใบแต่ก็สวมได้ทีละหนึ่งใบเท่านั้น เมื่อสวมหมวกใบไหนก็ต้องคิดและปฏิบัติในหน้าที่นั้น ดังนั้นการสวมหมวกเพื่อแสดงบทบาทหน้าที่จึงเป็นกระบวนการที่มีความมุ่งหมายที่เฉพาะเจาะจงในการคิดและปฏิบัติ คนเรายินดีที่จะแสดงตนเป็นคน โง่ คนเซย หรือคนเห็นแก่ตัวก็ได้ ถ้าเรารู้ว่านั่นเป็นเพียงบทบาทสมมติหรือการแสดง เพราะการแสดงบทบาทเป็นคนอื่นทำให้ความคิดเป็นของตนเอง เชื้อมันในตนเองมากเกินไปที่จะซ่อนเร้นเอาไว้ ผู้แสดงจะลืมความเป็นตนเองเขาจะพยายามคิดและปฏิบัติให้ตรงกับบทบาทที่ได้รับอย่างเต็มที่ ดังนั้นการแสดงบทบาทสมมติจึงช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมและความคิดได้อย่างตรงไปตรงมาและไม่สับสน

นิลวรรณ เจตวรัญญ (2549) ได้กล่าวถึงวิธีการของหมวด 6 สีเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเพราะว่าง่ายปฏิบัติได้จริงและได้ผล สามารถเปลี่ยนวิธีการระดมความคิดในห้องประชุมและที่อื่นๆ เนื่องจากการสร้างเงื่อนไขที่เอื้อต่อการร่วมกันคิดแบบสร้างสรรค์ แทนที่จะวิจารณ์กันเฉพาะด้านเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยดังที่ทำกันตามปกติ การใช้หมวดจริงหรือภาพหมวดวิธีการนี้ให้ประโยชน์ง่ายต่อการเรียนรู้และใช้การกระตุ้นความสนใจได้ดี

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) กล่าวไว้ว่า การคิดเป็นชุมทรัพย์ที่มีค่าที่สุดของมนุษย์อุปสรรคที่สำคัญของการคิดคือความสับสน ซึ่งมักจะเกิดจากการคิดหลายรูปแบบในเวลาเดียวกัน เช่นขณะที่คิดเรามักจะใช้อารมณ์กับข้อมูลที่ได้รับ ใช้เหตุผลเชิงตรรกะ ใช้ความคาดหวัง และใช้ความคิดสร้างสรรค์ปะปนกันทำให้การคิดไม่มีประสิทธิภาพเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโนจึงได้พัฒนาการคิดโดยใช้เทคนิคหมวดความคิดแบบ 6 สีขึ้น เพื่อให้คนเราฝึกการคิดให้รอบด้านซึ่งจะทำให้การคิดมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้น โดยอาจฝึกคิดคนเดียวหรือหลายคนด้วยการสวมบทบาทในการสวมหมวกทั้ง 6 ใบหรือคิดแบบกลุ่มให้ใส่หมวกคนละสีแล้วผลัดกันเปลี่ยนหมวกก็จะทำให้เกิดความหลากหลายและแง่มุมแปลกใหม่ของความคิดมากขึ้น

สรุปได้ว่า การคิดโดยใช้กระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี เป็นการคิดตามบทบาทที่แตกต่างตามสีของหมวกนั้นซึ่งจะใช้เป็นรายเดี่ยวหรือกลุ่มได้ตามความเหมาะสมเพื่อทำให้กระบวนการคิดมีความชัดเจน มีขั้นตอนและมีความรอบคอบในการคิด

5.2 ความหมายของสีหมวกความคิด 6 สี

5.2.1 White Hat หรือหมวกสีขาว หมายถึง ข้อมูลเบื้องต้นของสิ่งนั้นเป็นความคิดแบบไม่ใช่อารมณ์ และมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอน ตรงไปตรงมา ไม่ต้องการความคิดเห็น สีขาวเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความเป็นกลาง จึงเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง จำนวนตัวเลข เมื่อสวมหมวกสีนี้หมายความว่าที่ประชุมต้องการข้อเท็จจริงเท่านั้น โดยปกติแล้วมักจะใช้หมวกสีขาวตอนเริ่มต้นของกระบวนการคิดเพื่อเป็นพื้นฐานของการคิดที่กำลังจะเกิดขึ้น และเราใช้หมวกสีขาวในตอนท้ายของกระบวนการคิดได้เหมือนกันเพื่อทำการประเมินอย่างเช่นข้อเสนอของโครงการต่างๆ ให้เหมาะสมกับข้อมูล

การคิดแบบหมวกสีขาวต้องสมมติตัวเองเป็นคอมพิวเตอร์ ไม่มีอารมณ์ ไม่มีการตีความ มีแต่ข้อเท็จจริงเท่านั้น จึงนับว่าต้องใช้ทักษะอย่างมาก ซึ่งอาจมากกว่าการคิดแบบหมวกสีอื่นๆ

ตัวอย่างกรอบคำถามแบบหมวกสีขาว

- มีข้อเท็จจริงหรือข้อมูลอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้
- ยังมีข้อมูลอื่นอีกหรือไม่
- ต้องการข้อมูลอะไรบ้าง
- ได้ข้อมูลมาด้วยวิธีใดบ้าง
- ถ้าคุณสวมหมวกสีขาว คุณจะพูดเรื่องนี้ว่าอย่างไร

5.2.2 Red Hat หรือหมวกสีแดง หมายถึง ความรู้สึก สัมผัส ตัญญา และกลางสังหรณ์ เมื่อสวมหมวกสีนี้ เราสามารถบอกความรู้สึกของตนเองว่าชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี มีการใช้อารมณ์ ความคิดเชิงอารมณ์ ซึ่งส่วนใหญ่การแสดงอารมณ์จะไม่มีเหตุผลประกอบ หรือการตระหนักรู้โดยฉับพลันซึ่งก็คือเรื่องบางเรื่องที่เคยเข้าใจแบบหนึ่งอยู่ก็เกิดความเข้าใจอีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งการตระหนักรู้แบบนี้จะทำให้เกิดงานสร้างสรรค์ การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีคิดทางคณิตศาสตร์แบบก้าวกระโดด ความคิดความเข้าใจในสถานการณ์ทันที ซึ่งเป็นผลจากการใคร่ครวญอันซับซ้อนที่มีพื้นฐานจากประสบการณ์เป็นการตัดสินใจที่ไม่อาจให้รายละเอียดหรืออธิบายได้ด้วยคำพูด เช่นเวลาที่คุณจำเพื่อนคนหนึ่งได้คุณก็จำได้ในทันที

การคิดแบบหมวกสีแดงเป็นการคิดแล้วแสดงอารมณ์กับความรู้สึกออกมาโดยตรง จัดว่าเป็นการปลดปล่อยความในใจที่ถูกกักเก็บไว้ออกมา สิ่งที่แสดงออกมาอาจจะช่วยในการตัดสินใจในตอนสุดท้ายก็ได้

กรอบตัวอย่างคำถามของหมวกสีแดง

- รู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้หรือความคิดนี้
- รู้สึกอย่างไรกับสถานการณ์หรือสิ่งที่ทำ

- มีความรู้ลึกๆ ไร่กับเหตุการณ์ครั้งนี้
- มีความเห็นอย่างไรกับแผนงานนี้

5.2.3 Black Hat หรือหมวกสีดำ หมายถึงข้อควรคำนึงถึงสิ่งที่เราทำ ให้เห็นว่าเราไม่ควรทำในสิ่งใดเป็นการคิดในเชิงระมัดระวัง หมวกสีดำเป็นหมวกความคิดที่เป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับวิถีคิดของชาวตะวันตกมาก หมวกสีดำช่วยชี้ให้เราเห็นว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดไม่สอดคล้องและสิ่งใดใช้ไม่ได้ มันช่วยปกป้องเราไม่ให้เสียเงินและพลังงาน ช่วยปกป้องไม่ให้เราทำอะไรอย่างโง่เขลาเบาปัญญาและผิดกฎหมายหมวกสีดำเป็นหมวกความคิดที่มีเหตุผลเสมอ เพราะในการวิพากษ์วิจารณ์หรือวิเคราะห์สิ่งใด จะต้องมีการคิดเป็นเหตุเป็นผลรองรับไม่มีอารมณ์มาเกี่ยวข้อง และในการประเมินสถานการณ์ในอนาคตของเรานั้นต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเราเองและของผู้อื่นด้วย

การคิดแบบหมวกสีดำ เป็นวิถีคิดแบบหนึ่งซึ่งช่วยให้การทำงานมีความรอบคอบ แต่ในกรณีที่มีการเสนอความคิดแปลกใหม่ในระยะแรกจะไม่ใช่หมวกสีดำ แต่ควรใช้หมวกสีเหลืองก่อน ครอบตัวอย่างคำถามของหมวกสีดำ

- เรื่องนี้มีจุดอ่อนอะไร
- ข้อมูลที่ได้ถูกต้องหรือไม่
- สิ่งนี้คุ้มค่าที่จะทำหรือไม่
- ความคิดนี้ถูกกฎระเบียบหรือไม่
- อะไรจะเกิดขึ้นถ้าขาดความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5.2.4 Yellow Hat หรือหมวกสีเหลือง หมายถึง การคาดการณ์ในทางบวก ความคิดเชิงบวกเป็นการมองโลกในแง่ดี การมองที่เป็นประโยชน์ เป็นการคิดที่ก่อให้เกิดผลหรือทำให้สิ่งต่างๆ เกิดได้ การคิดเชิงบวกเป็นการเปิดโอกาสให้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ความคิดทางบวกอาจป้องกันเราจากความผิดพลาด ความเสี่ยง และอันตรายที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นการคิดเชิงบวกต้องผสมผสานความสงสัยใคร่รู้ความสุขความดีและความกรหายที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นหรือไม่

การคิดแบบหมวกสีเหลืองจะช่วยเปิดโอกาสให้แสวงหาและพัฒนาสิ่งใหม่ เป็นการคิดที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ต่อไป

ครอบตัวอย่างคำถามของหมวกสีเหลือง

- สิ่งนี้มีประโยชน์อะไร
- จุดเด่นคืออะไร
- ยังมีโอกาสที่จะทำได้ใช่หรือไม่
- มีข้อเสนอแนะอะไรที่เป็นรูปธรรมมากกว่านี้
- ทำอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์มากขึ้นอีก

5.2.5 Green Hat หรือหมวกสีเขียว หมายถึง ความคิดนอกกรอบที่มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและมุมมอง ซึ่งปกติมักถูกกำหนดจากระบบความคิดของประสบการณ์ดั้งเดิม และความคิดนอกกรอบนั้นจะอาศัยข้อมูลจากระบบของตัวเอง โดยไม่สวมหมวกสีนี้จะแสดงความคิดใหม่ๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

การคิดแบบหมวกสีเขียวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวทางความคิดการมีจินตนาการ การปรับเปลี่ยนแนวคิด เข้าลักษณะคิดใหม่ทำใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

กรอบตัวอย่างคำถามของหมวกสีเขียว

- เราจะพัฒนาอะไร
- มีอะไรน่าสนใจในความคิดนี้
- ต้องเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างเพื่อให้สิ่งนี้ดีขึ้น
- จากความคิดนี้น่าจะนำไปสู่อะไร
- มีทางเลือกอะไรบ้างสำหรับเรื่องนี้
- เราจะทดสอบความคิดนี้ได้อย่างไร

5.2.6 Blue Hat หรือหมวกสีฟ้า หมายถึง การควบคุมและบริหารกระบวนการคิด เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการคิดรวบยอดข้อสรุปการยุติข้อขัดแย้งการมองเห็นภาพและการดำเนินการที่มีขั้นตอนเป็นระบบ เมื่อมีการใช้หมวกสีฟ้า คือต้องการให้มีการควบคุมสิ่งต่างๆให้อยู่ในระบบระเบียบที่ดีและถูกต้อง หมวกสีน้ำเงินมักจะมืบทบาทเป็นหัวหน้าทำหน้าที่ควบคุมบทบาทของสมาชิกควบคุมการดำเนินการประชุม การอภิปราย การควบคุมการใช้กระบวนการคิด การสรุปผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ อย่างไรก็ตามสมาชิกก็สามารถสวมหมวกสีฟ้าควบคุมบทบาทหัวหน้าได้เช่นกัน ตัวอย่างคำถามที่ผู้สวมหมวกสีฟ้านำไปใช้ได้ เช่น เรื่องนี้ต้องการคิดแบบไหน การลำดับขั้นตอนของเรื่องที่น่า เรื่องนี้สรุปได้อย่างไร ขอบเขตของปัญหาคืออะไร เป็นต้น ผู้ที่สวมหมวกสีฟ้าเปรียบเสมือนผู้ควบคุมวงดนตรีที่ทำให้ผู้เล่นดนตรีแต่ละชิ้นบรรเลงสอดประสานกันได้อย่างไพเราะ การคิดแบบหมวกสีฟ้า เปรียบเสมือนผู้ควบคุมการคิดของหมวกแต่ละใบอย่างเหมาะสม

กรอบตัวอย่างคำถามของหมวกสีฟ้า

- เรื่องนี้ต้องการคิดแบบไหน
- ขั้นตอนของเรื่องนี้คืออะไร
- เรื่องนี้จะสรุปอย่างไร
- ขอบเขตของปัญหาคืออะไร
- ขอให้คิดว่าเราต้องการอะไร และให้เกิดผลอย่างไร
- เรากำลังอยู่ในประเด็นที่กำหนดหรือไม่

อาจกล่าวได้ว่าเมื่อครุมีเนื้อหาสาระและมีกิจกรรมการเรียนการสอน ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดตามกรอบความคิดต่าง ๆ ครูก็สามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นเข้ามาใช้ในการปรับกิจกรรมการสอนที่มีอยู่ให้มีลักษณะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาการคิด และใช้กระบวนการคิดที่หลากหลาย แนวคิดของความคิดแบบหมวด 6 สี สามารถนำมาดัดแปลงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกระดับในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาครูอาจใช้สื่อคือหมวด 6 สีที่เป็นรูปธรรมคือใช้หมวดสีต่าง ๆ กำหนดเป็นสื่อการสอนแต่ถ้าเป็นการสอนในระดับอุดมศึกษาก็ไม่จำเป็นต้องใช้หมวดจริง เพียงแต่ทำความเข้าใจแนวคิดและความหมายของหมวดแต่ละสีให้นักศึกษาอธิบายหัวข้อเรื่องหรือประเด็นนั้นตามแนวคิดก็เพียงพอ

จากเหตุผลที่ศึกษาสรุปได้ว่า แนวการสอนที่ใช้ “หมวดความคิด 6 สี” ที่นำเสนอนี้เป็นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีโอกาสพัฒนาความคิดอย่างหลากหลายเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้พบสาระสำคัญขอบทเรียนโดยยึดการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้ชัดเจน ครูจึงมีบทบาทในการปลูกเร้าและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและเป็นการพิสูจน์ได้ว่าการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถนำมาใช้ในทุกระดับการศึกษาโดยคำนึงถึงจุดประสงค์ เนื้อหา โอกาส และสภาพการณ์เป็นสำคัญ

5.3 ประโยชน์ของการใช้คำถามหมวดความคิด 6 สี

การใช้คำถามหมวด 6 สีเป็นการฝึกการใช้สมองด้วยสารเคมีบางชนิดในสมองมีผลอย่างมากต่ออารมณ์และการคิด หากร่างกาย สมอง อารมณ์ได้รับการกระตุ้นหรือได้รับสิ่งเร้าต่างกันก็จะส่งผลต่อการคิด ซึ่งมีข้อแตกต่างของสีหมวดแต่ละใบ ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ

พวงผกา โกมุติกานนท์ (2544) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเทคนิคการคิดแบบหมวด 6 สี สรุปได้ดังนี้

- 1) ง่ายต่อการเรียนรู้ การใช้และการกระตุ้นความสนใจได้ดี
- 2) ทำให้เหลือเวลาสำหรับความคิดสร้างสรรค์
- 3) ยินยอมให้แสดงออกได้อย่างถูกต้องเปิดเผยความรู้สึกรู้สึกหรือสัญชาตญาณ

โดยไม่ต้องเกรงใจว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

4) สามารถคิดแบบใดแบบหนึ่งในเวลาหนึ่งอย่างเต็มที่โดยไม่สับสนปนเปกับความคิดหมวดสีอื่นในเวลาเดียวกัน

5) สามารถเปลี่ยนแบบความคิดได้ง่ายและตรงไปตรงมา โดยไม่ล่วงเกินใครด้วยการเปลี่ยนสีหมวด

- 6) ระดมความคิดทุกคน โดยใช้หมวกแต่ละสีให้ครบทุกสีแทนที่จะคิดเพียงสีเดียว ด้านเดียว
- 7) เป็นการแยกทริ้อออกไปแล้วปล่อยความคิดให้มีอิสรภาพที่จะขบคิดได้อย่างเต็มที่
- 8) สามารถจัดลำดับการระดมความคิดให้เหมาะสมที่สุดกับหัวข้อ
- 9) ป้องกันมิให้เกิดการโต้เถียงและได้ร่วมกันคิดอย่างสร้างสรรค์
- 10) สามารถผลิตผลงานออกมาได้ดียิ่งขึ้น

สุวิทย์ มุลคำ (2549) กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดแบบหมวก 6 สี ดังนี้

- 1) การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเป็นการป้องกันการนึกถึงแต่ปมเด่นของตนเอง หากเราได้สวมชุดตลกก็จะแสดงเป็นตัวตลกได้อย่างสะดวก
- 2) การสร้างความตั้งใจ เพื่อเป็นการนำทางไปสู่ความคิดที่ชัดเจนเฉพาะด้าน โดยฝึกคิดทีละด้านตามลักษณะของสีหมวก 6 ใบ
- 3) ความสะดวกในการคิด เพื่อเปลี่ยนความคิดของบุคคล เพราะเราสามารถกำหนดให้ผู้แสดงบทบาทสวมหมวกหรือคิดในลักษณะใดในเวลาใดก็ได้ เช่น ต้องการให้คิดถึงข้อเท็จจริงก็ให้สวมหมวกสีขาว
- 4) ความเป็นไปได้สารเคมีในสมองที่มีผลต่อการคิดการคิดของมนุษย์มีหลายรูปแบบ การกำหนดให้คิดทีละรูปแบบจะเป็นเงื่อนไขในการสร้างความสมดุลของสารเคมีในสมอง
- 5) กฎของการเล่นเกม คนเราเรียนรู้ได้จากกฎของเกม การคิดแบบหมวก 6 สีมีลักษณะของการใช้กฎเกณฑ์ของเกม มีข้อตกลงมีกติกาของการคิดอย่างมีขั้นตอนและเป็นระเบียบ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ(2551) กล่าวถึงประโยชน์ของการคิดแบบหมวก 6 สี ว่านักเรียนได้มีโอกาสสวมบทบาทในการคิดทั้ง 6 แบบที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

- 1) การแสดงบทบาทสมมติ ฝึกแสดงบทบาทที่ชัดเจนในตัวเองและสามารถแสดงบทบาทอื่นๆที่แตกต่างจากตัวเองเพื่อเป็นการป้องกันการนึกถึงแต่ปมเด่นของตนเองหรือสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ จะได้หันไปแสดงบทบาทอื่นๆเพื่อฝึกทำความเข้าใจคนอื่นบ้าง
- 2) การกำหนดและควบคุมความคิดเพื่อควบคุมความคิดให้ชัดเจนเฉพาะด้าน โดยฝึกคิดทีละด้านตามลักษณะสีของหมวก 6 ใบ ซึ่งมีลักษณะความคิดที่แตกต่างกันเด็กจะถูกฝึกให้คิดหลากหลายและคิดออกจากตัวเอง

3) การฝึกเปลี่ยนความคิด ฝึกปลดปล่อยจากการคิดยึดมั่น ถ้อยมั่นในความคิดเดิมๆ เพื่อให้มีความสะดวกในการเปลี่ยนแปลงความคิดของตนเอง เมื่อต้องการแสดงความคิดควรให้สวมหมวก เช่นต้องการให้คิดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงก็ควรสวมหมวกสีขาว

4) กระตุ้นให้เกิดความสมดุลในสมองของมนุษย์ การคิดแต่ละแบบส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นของสมอง เพื่อให้หลังสารเคมีออกมาให้มากขึ้นทั้งสมองซีกซ้ายและซีกขวาซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการคิดที่มีประสิทธิภาพ

5) เกิดความสนุกสนานในการคิดการใช้เทคนิคหมวก 6 ใบไม่ได้สวมบทบาทการคิดที่เคร่งเครียด แต่จะเป็นการใช้หลักการในการเล่นเกมนั่นคือ การดำเนินการตามข้อตกลงหรือกติกาของการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบทำให้เกิดความสุข ความกระตือรือร้นและสนใจในรูปแบบของการคิดแต่ละรูปแบบ ฝึกให้รู้จักคิดที่ชัดเจนและมีทิศทาง

สรุปได้ว่า การใช้กระบวนการคิดแบบหมวก 6 สี มีประโยชน์สามารถฝึกระดับความคิดได้อย่างสร้างสรรค์เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความสุขมีความสนุกสนานและได้ฝึกคิดอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนทำให้ผลงานออกมามีคุณค่าเหมาะสมนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดแบบหมวก 6 สี

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดต้องทำให้ผู้เรียนเข้าใจ รู้จักคิดแก้ปัญหา ซึ่งได้ใช้วิธีการฝึกคิดแบบหมวก 6 สี คือ 1) การคิดหาข้อเท็จจริง ข้อมูล 2) การคิดจากความรู้สึก อารมณ์ 3) การคิดหาข้อดี หากจุดเด่น 4) การคิดหาข้อด้อยหรือจุดเสีย 5) การคิดหาทางใหม่ๆ และคิดสร้างสรรค์ 6) การคิดแบบควบคุม การกระตุ้นและการคิดมาประยุกต์ ซึ่งนำหลักการเทคนิคของการคิดแบบหมวก 6 ใบ มาจัดระบบความคิดของผู้เรียน

สุวิทย์ มูลคำ (2549) ได้เสนอแนะการใช้หมวกความคิดในขั้นพื้นฐานดังนี้

1) ใช้หมวกที่ละใบสำหรับความคิดแต่ละครั้งคือเลือกใช้หมวกใบใดใบหนึ่งแล้วทุกคนในกลุ่มจะต้องสวมหมวกใบเดียวกันหมด ทุกคนในขณะนั้นต้องคิดไปในทิศทางเดียวกันตามหัวข้อเรื่องที่กำหนด

2) เลือกใช้หมวกที่เหมาะสมกับลักษณะงานมี 2 วิธีได้แก่

(1) ใช้หมวกลักษณะเดียวกำหนดใช้วิธีคิดแบบใดแบบหนึ่งในทิศทางเดียวกันทีละครั้งเช่นต้องการใช้หมวกสีเขียวซึ่งเป็นการคิดแบบสร้างสรรค์ก็ให้ทุกคนคิดแบบหมวกสีเขียว

(2) ใช้หมวกลักษณะเป็นชุด เป็นการใช้หมวกหลายใบต่อเนื่องกันเป็นชุดๆ โดยชุดของหมวกที่ใช้ อาจเป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้า (Pet Set) หรือแบบสลับเปลี่ยน (Evolve)

ในการใช้ชุดของหมวกแต่ละครั้ง ไม่ได้กำหนดไว้แน่นอนว่าจะเรียงลำดับสีของหมวกลำดับการใช้ความคิดขึ้นอยู่กับสถานการณ์และวิธีการเช่นหากเริ่มต้นด้วยหมวกสีฟ้าก็ควรจบด้วยหมวกสีฟ้าหรือตามความเหมาะสม

3) บุคคลแต่ละคนสามารถใช้ความคิดได้กับหมวกทุกสีดังนั้นควรมีการทบทวนความหมายของสีหมวกอยู่บ่อยๆ

4) การจัดกิจกรรมควรมีบรรยากาศของความสนุกสนานและมีชีวิตชีวา

5) การฝึกให้มองทั้งด้านบวกและด้านลบหมวกสีเหลืองและหมวกสีดำจะ

ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการประเมิน

นิลวรรณ เจตวรัญญ (2549) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวก 6 สีไว้ ดังนี้

1) ขั้นเตรียม โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กำหนดหน้าที่และบทบาท

2) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้ภาพ แผนภูมิ เกมเพลง หรือคีวีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพื่อตั้งคำถามในเรื่อง

3) ขั้นดำเนินการสอน ซึ่งมี 4 ขั้นตอนคือ

(1) ขั้นรวบรวมข้อมูล โดยใช้หมวกสีขาว

(2) ขั้นกำหนดปัญหา โดยใช้หมวกสีฟ้า

(3) ขั้นเสนอทางเลือก โดยใช้หมวกสีเขียว

(4) ขั้นตัดสินใจทางเลือก นักเรียนเข้ากลุ่มอภิปรายหาทางเลือก โดยใช้

หมวกสีเหลือง หมวกสีฟ้า และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิดแบบหมวกความคิด 6 สีนั้นมีระบบขั้นตอน ครูสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาหรือกิจกรรมที่สอดคล้องตามแผนที่กำหนดไว้ และสามารถตรวจสอบได้ทุกระยะเวลา ก่อให้เกิดกระบวนการคิดที่หลากหลายและสร้างสรรค์

6 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

6.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 อ้างในจันทร์เพ็ญ คำป้อม, 2547) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการหมายถึงการวิจัยประเภทหนึ่ง ซึ่งใช้กระบวนการในการปฏิบัติอย่างมีระบบโดยผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และวิเคราะห์ผลการปฏิบัติจากการใช้วงจร 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน การลงมือกระทำ การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติ การดำเนินการ

เป็นไปอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเข้าสู่วงจรใหม่ จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ปัญหาได้จริง เพื่อพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ได้ศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือ แสวงหาความรู้ซึ่งทุกสาขาอาชีพควรใช้ในการศึกษาหาองค์ความรู้หรือค้นพบในการแก้ปัญหา หรือ ในการพัฒนางานได้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนและน่าเชื่อถือ ซึ่งการวิจัยช่วยในการพัฒนาให้เกิด ความน่าเชื่อถือ สะท้อนถึงความชัดเจน รอบคอบและตรวจสอบได้

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาและมีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนได้ข้อสรุปในการแก้ไขปัญหาและสะท้อนผลการปฏิบัติตาม สภาพจริงที่ปรากฏที่มีประสิทธิภาพ

6.2 ขั้นตอนการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Kemmis and McTaggart และ Zuber Skeritt (1989 อ้างในรัชนิกร ชาหมู่,2551) ได้เสนอแนะขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนจริงใน โรงเรียนตามวงจรการปฏิบัติ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไขครูและผู้ที่เกี่ยวข้องอาจเป็นครูที่สอนร่วมกันผู้บริหารและนักเรียน วางแผนร่วมกันสำรวจ สภาพการณ์ของปัญหาที่ต้องแก้ไขคืออะไร ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับใครบ้าง วิธีการแก้ไขต้องปฏิบัติ อย่างไรต้องมีการแก้ไขเรื่องใดบ้าง เช่นครูต้องเปลี่ยนวิธีสอน นักเรียนต้องร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงบางอย่างผู้บริหารต้องรับทราบการเปลี่ยนแปลงและให้การสนับสนุนใน ขั้นการวางแผนต้องมีการปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งในการวิเคราะห์สภาพการณ์ ปัญหาทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการหาโครงสร้างของปัญหาอย่างมีระบบ ทบทวนแง่มุม ปัญหา ถกปัญหาอย่างกว้างขวางกับผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้เห็นปัญหาอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการกำหนดแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรม ในขั้นวางแผนงานมาดำเนินการ เมื่อลงมือปฏิบัติต้องใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ประกอบไปด้วยโดยรับ ฟังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการปฏิบัติจะเป็นข้อมูลย้อนกลับว่า แผนที่วางไว้อย่างดั้นปฏิบัติได้ดี มากน้อยเพียงใด มีอุปสรรคอย่างไรบ้างในการปฏิบัติ ดังนั้นแผนงานที่กำหนดไว้อาจจะยืดหยุ่นได้ โดยผู้วิจัยต้องใช้วิจรณ์ญาณและการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมกับปัญหาและมุ่งปฏิบัติเพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ขณะที่การวิจัยดำเนินกิจกรรมตาม ขั้นตอนที่วางไว้ต้องมีการสังเกตการณ์ควบคู่ไปด้วย พร้อมจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดทั้ง เป็นผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยสิ่งที่สังเกตก็คือกระบวนการของการปฏิบัติ (The action

process) และผลของการปฏิบัติ (The effects of action) การสังเกตนี้จะรวมถึงการรวบรวมผล การปฏิบัติที่เห็นด้วยตาการได้ฟัง การได้ใช้เครื่องมือ เซาว์นปัญญา แบบทดสอบ เป็นต้นซึ่งขณะที่ ปฏิบัติการการวิจัยกำลังดำเนินการไปควบคู่กับการสังเกตผลการปฏิบัติใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสม มาช่วยในการรวบรวมข้อมูลด้วย

ขั้นที่ 4 สะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจรการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการประเมินหรือการตรวจสอบกระบวนการปัญหา หรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบกระบวนการปัญหาหรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ โดยผ่านการอภิปรายปัญหา ซึ่งจะได้ แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม และเป็นพื้นฐานข้อมูลนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงและวางแผนปฏิบัติต่อไป โดยวงจรของสี่ขั้นตอนนี้กล่าวจะมีลักษณะการดำเนินการเป็น ขั้นบันไดเวียน (Spiral) การทำซ้ำตามวงจรจนกว่าจะได้ผลงานวิจัย และแสดงให้เห็นแนวทางหรือ รูปแบบ การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่ศึกษานั้น ดังนั้นการนำแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้วิจัยเพื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของชั้นเรียนและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัยประเภทหนึ่ง ซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยแบ่งขั้นตอนการปฏิบัติการออกเป็นวงจรปฏิบัติการย่อยๆผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและวิเคราะห์วิจารณ์ผลการปฏิบัติจากการใช้วงจรปฏิบัติการซึ่งมีการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือขั้นการวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติไปใช้ในการปรับปรุงแผนงานเพื่อใช้ในวงจรปฏิบัติการต่อไป จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหาได้จริงหรือพัฒนาสิ่งที่ศึกษานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์

วีรวุฒน์ วัฒนา (2542) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน การเขียนสร้างสรรค์และความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบ ภาพการ์ตูนกับภาพเหมือนจริงเป็นสื่อในการสอนได้ศึกษากับนักเรียนเทศบาล 1 บ้านท่าหิน จังหวัดลพบุรี จำนวน 64 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ป้ายนิเทศประกอบการวาดการ์ตูน มีความสามารถในการอ่าน การเขียนสร้างสรรค์และความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยใช้ป้ายนิเทศประกอบภาพเหมือนจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาลียา ระวังวงศ์ (2542) พบว่า ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยที่นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถทางการเขียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมและความสนใจในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประทุม วิชาโคตร (2544) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอน และการสอนปกติ โดยการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ

ลัดดา แก้วประเสริฐไทย (2544) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกการคิดแบบอเนกนัยเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการคิดแบบอเนกนัยมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิณเพชร บุรณภิญโญ (2545) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกภาพถ่ายและแบบฝึกภาพการ์ตูน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ใช้แบบฝึกภาพถ่ายและใช้แบบฝึกภาพการ์ตูนและไม่ได้ใช้แบบฝึกมีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมบัติ ตัญตรัยรัตน์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องผลการศึกษาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ฝึกด้วยกระบวนการฝึกทักษะ 7 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2, 4/3, และ 4/4 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของการเขียนเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มที่มีระดับพัฒนาการทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากที่สุดคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/4 รองลงมาคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้นตามที่กระบวนการจัด การเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้จริงและกิจกรรมการส่งเสริมการคิดเชิงสร้างสรรค์ทั้งสองรูปแบบ สามารถส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

จันทร์เพ็ญ คำป่อง (2547) ได้ศึกษาเรื่องการใช้บทความเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและกระบวนการคิดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการจัดการศึกษาพบว่า ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ทั้งกระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 76.41 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว ร้อยละ 84.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

ประเพ็ญศรี ไกรอนุพงษ์ (2549) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) โดยใช้แผนที่ความคิด พบว่าจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลายส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น

สุภาวดี วรรณ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนในด้านความคิดริเริ่มแปลกใหม่การใช้ภาษาและกลวิธีในการนำเสนอเรื่องราวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านนาบอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้วยการประเมินตามสภาพจริง โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า การประเมินตามสภาพจริงควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการด้านความคิดริเริ่มแปลกใหม่ การใช้ภาษา และกลวิธีในการนำเสนอเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น สำหรับในการนำวิธีการประเมินตามสภาพจริงควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปพัฒนาความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 พบว่าผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนนักเรียนมีพัฒนาการด้านความคิดริเริ่มแปลกใหม่ การใช้ภาษา และกลวิธีในการนำเสนอเรื่องราวดีขึ้นทุกคน

สุวีพร เอี่ยมประโคน (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอคินแดง) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการเรียนรู้อ่าน การเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วงจรที่ 1 การเขียนสร้างสรรค์จากการฟังนิทานนักเรียนให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี จัดกิจกรรมสนุกรสนานบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้มีการใช้คำถามและกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดในวงจรมีปัญหาเรื่องการเขียนเว้นวรรคตอน วงจรที่ 2 เป็นกิจกรรมการอ่านนักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้น แต่แนวคิดแปลกใหม่มีคะแนนลดลง วงจรที่ 3 เป็นกิจกรรมการฟังเพลง นักเรียนมีอารมณ์สดชื่นแจ่มใสคะแนนด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น และผลการประเมินด้าน การเขียนสร้างสรรค์ท้ายวงจรทุกวงจรผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบที่หลากหลายที่มีรูปแบบทักษะสัมพันธ์ การบูรณาการและการใช้แบบฝึกสามารถทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในงานวิจัย

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี

พวงผกา โกมุติกานนท์ (2544) ศึกษาการเปรียบเทียบผลการระดมพลังสมองและเทคนิคแบบหมวด 6 ใบ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทางดิ่งชั้น เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า (1) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการระดมพลังสมองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากได้ใช้เทคนิค การคิดแบบหมวด 6 ใบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) นักเรียนที่ได้รับการระดมพลังสมองกับนักเรียนที่ได้รับเทคนิคการคิดแบบหมวด 6 ใบมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยนักเรียนที่ได้รับเทคนิคการคิดแบบหมวด 6 ใบมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการระดมพลังสมอง

ปิยานี จิตรเจริญ (2544) ได้ศึกษาผลการฝึกคิดโดยใช้เทคนิคหมวดความคิด 6 ใบที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 36 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 18 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการคิดโดยใช้เทคนิคหมวด 6 ใบมีคะแนนมีคะแนนที่ได้รับจากแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และแบบเกณฑ์ประเมินการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์จากงานประดิษฐ์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก

สุนันทา สายวงศ์ (2544) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการใช้เทคนิคการคิดแบบหมวดหกใบและการสอนแบบซินดิเคท โรงเรียนวิสุทธิเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมด้วยการใช้เทคนิคการคิดแบบหมวดหกใบและนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคท มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญทิวา สิริชยานุกุล (2546) ได้ศึกษาการใช้กระบวนการพัฒนาความคิดของ เดอ โบ โน ในการสอนวรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 44 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวรรณคดีไทย โดยใช้กระบวนการพัฒนาความคิดของ เดอ โบ โน มีการพัฒนาทางด้านกระบวนการคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตยา เตโช (2547) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีสอนแบบกลุ่มจิ๊กซอร์กับวิธีสอนแบบหมวดหกใบ โรงเรียนหนองฮีเจริญวิทย์ กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 66 คน

แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ใช้วิธีสอนแบบจิ๊กซอร์ และกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้วิธีสอนแบบหมวกหกใบ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มที่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย กลุ่มทดลองที่ 2 นักเรียนสนุกกับการคิดอย่างหลากหลายวิธีตามสีของหมวกกำหนด เกิดความคิดสร้างสรรค์และทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คชาภรณ์ คลังชำนาญ (2547) ได้ศึกษาผลของการสอนคิดโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ ด้วยวิธีสอนที่ต่างกัน ที่มีต่อการคิดวิจารณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ที่เรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบแบบเดี่ยวและกลุ่มทดลองที่ 2 เรียนด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบแบบเรียงลำดับ กลุ่มละเท่าๆ กัน ผลการศึกษาพบว่า (1) ผลจากการคิดวิจารณ์จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าผลการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05(2) ผลการคิดวิจารณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จากการสอนด้วยเทคนิคหมวกหกใบของนักเรียนช่วงชั้นที่3ไม่แตกต่างกัน

นงเยาว์ คุณเที่ยง(2548)ได้ศึกษาผลของการฝึกคิดแบบหมวกหกใบที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5 โรงเรียนบ้านนาสวรรค์ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิริยา วิริยรัมย์ (2549) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ และวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบการคิดแบบหมวกหกใบกับกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม (2) นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อวิธีสอนโดยใช้เทคนิค การคิดแบบหมวกหกใบ เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกคิดแบบหลากหลาย อย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถจับใจความวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นและประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้

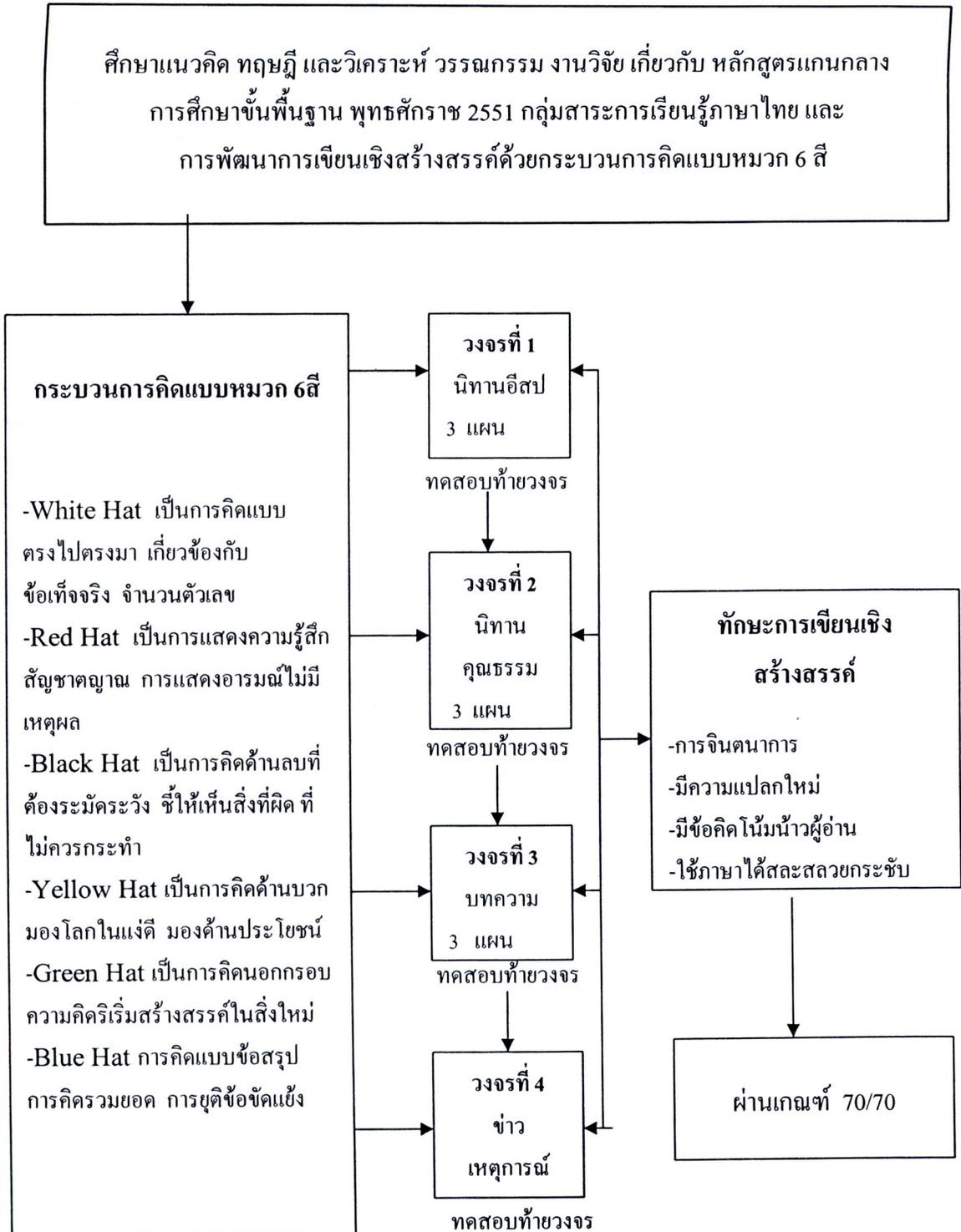
วิลาสินี ขวาโยธา (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 สี และการเขียนแผนภาพความคิด กลุ่มสาระภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการอ่าน การคิดและการเขียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (2) นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน การคิดและการเขียนเป็นกระบวนการที่จัดระบบ มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องสามารถปฏิบัติได้จริง

วรกุล เขวงกุล (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเขียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL และการคิดแบบหมวก 6 สี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL และการคิดแบบหมวก 6 สี โดยมีพัฒนาทักษะการเขียน วงจรที่ 1-3 มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 66.90,69.15,70.35 ตามลำดับ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดแบบหมวก 6 สี สรุปได้ว่าการนำกระบวนการคิดแบบหมวก 6 สี มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียนให้มีความคิดที่หลากหลายฝึกการคิดอย่างมีขอบเขต สามารถคิดได้อย่างเป็นระบบทำให้ การคิดมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกระบวนการคิดแบบหมวก 6 สี เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ได้ใช้พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการที่ใช้ในการวิจัย